

అంధ్ర సంజీవిని గ్రంథమాల 6.

సంపాదకుడు

మొసలికంటి సాజీవరావు.

బృహద్బలవ్యాయోగము

(గద్యనాటకము.)

MILTON'S
SAMSON AGONISTES

IN TELUGU

గ్రంథకర్త

మొసలికంటి హనుమంతరావుగారు, బి. ఎ. ఎస్. టి,

మహారాజా కాలేజి, విజయనగరము.

1st Edition 1000 Copies,

సర్వస్వాధ్యయనంక లిఖము]

[వల 0-8-0.

PRINTED AT THE L. I. P. PRESS, VIZAG.

1925.

ఆంధ్ర సంచిక విభాగము 6.

సంపాదకుడు

మొసలికంటి సంచిక వ్రాసాడు.

20 AUG 1925

బృహద్బలవ్యాయోగము

(గద్యనాటకము.) S/N: 123

Acc 1166

MILTON'S

Page 52

SAMSON AGONISTES

IN TELUGU

గ్రాంథకర్త

మొసలికంటి హనుమంతరావు గారు, టి. ఎ. ఎల్. టి,

మహారాజా కాలనీ, విజయనగరము.

1st Edition 1000 Copies.

సర్వస్వామ్యసంకల్పము]

[వెల 0-8-0.

PRINTED AT THE L. L. P. PRESS, VIZAG.

1925.

ఆంధ్ర సంజీవినీ గ్రంథమాల.

సంస్థాపకులు: (1) కీ. శే. గుమ్మా శ్రీరామకవి.

(2) శ్రీయుత గుమ్మా సన్యాసిరాజకవి.
(సరసీపట్టణము.)

రాజ పోషకులు.

(1) ము|| గా|| రా|| పూసపాటి కుమార వేంకటపతి రాజగారు
బి. ఎ. డిస్ట్రిక్టుబోర్డు ప్రెసిడెంటు, విశాఖ
పట్టణము

పోషకులు.

(1) ము|| రా|| రా|| మొసలికంటి కామేశ్వరరావు పంతులు గారు,
జోయింటు ప్రాప్రెజుటరు, ఆర్టిఫిషియల్ ఎస్టేటు,
విశాఖపట్టణము.

(2) ,, వేపా విజయరామమూర్తి పంతులు గారు,
బి. ఎ. డి. ఎల్. విశాఖపట్టణము.

(3) ,, ఆళ్ల సూర్యనారాయణరావు పంతులు గారు
బి. ఎస్. సి. విశాఖపట్టణము

(4) ,, మంగిపూడి కామయ్య పంతులు గారు,
ఎమ్. ఎ. ఎల్. టి. వైస్ ప్రెసిడెంట్, మున్సిపల్ కౌన్సిల్,
విశాఖపట్టణము.

ప్రీతి క.

— ౧౦౦ —

అంగ్లేయ విద్యవ్యవస్థవియగు 'మిల్టన్' గణించిన 'సామ్యము ఆక్సిజెన్స్' గును నా కంటి సుప్రసిద్ధము. బైబిలు నందలి కథాంశము మూలము. కర్మవశమున 'యాధులు' 'ఫిలిస్టైను' లను జాతివారి వశమయిరి. 'సామ్యము' యను మహాపురుషుడు పుచ్చుచు ననియు, అతని కారణమున వారి పారతంత్ర్యము తుడవబట్టి ననియు దేవదూత తెలియఁబడెను. సుహృదుల ముఁగిల్లులే జలించెను. బైబిలు సంతోషముఁ దగు సమ్యహపురుషుఁ డగు బూధవ్యుడై, దినదినపర్యమ నుడగుచు, దేవదూతపులను సరకుఁజేయక నిరాయుధుడై, సాయుధులగు శాత్రువాదీకములను పెక్కుసార్లు పరిమార్చి, రిపుపక్షులగునగు భయంబును, స్వపక్షమునకు హర్షంబును జే కూర్చుండుచును. అతఁ డెందులకు పారతంత్ర్య శృంఖలములు తెగునని యుండు సంతతానంద ముమానసులై విరీక్షించుచుండును.

అట్టి బృహదృలుగు మందబుద్ధియై శాత్రువుల కన్యకను గ్రహించి, మోసపోయెను సహస్రసేనాబలుడగు బృహదృలుండు దేశోద్ధరణకదిలెను పుష్కల సంతృప్తి మాన్యమని భ్రమించి కండ్లవసారి సహాయుల శాత్రువుల కన్యక పరిగ్రహించెను. తుదకయ్యదె పారిశంకటముగ బరిణమించెను. అతనిచే పెక్కుసార్లు పుణ్యవింపఁబడిన శాత్రువులు అతని

యసాధారణ యహనుషుల బునకు స్థానమెయ్యదియూ యా
 రసి, యబ్బలము హించి, ఆగతి సకలముకొనలయునట మా
 యోపాదు నూలొచ్చిచిరి. వారి దుష్ప్రయత్నములకు దో
 హదమొసంగుటకు బృహద్బలు భార్యయు సమ్మతించెను.
 నాటగోత్ర, శ్రద్ధహస్యము నరయటకై మూచిసారులామె
 ప్రియత్నించి, అరిసితిగఁ బ్రమించి, త.డిక నిఫలమహోరథ
 యగుచుండెను. అనఁ బట్టుటకై యెఱిగి నూచి బృహద్బ
 లాగ్రహనలజ్వాలలబడి మ్రగ్గుచుండిరి యనను, అ మోహనాం
 గి పట్టుపీడక. “నర్మకాల నిర్వాసలయఁ దను లపుడవచరిం
 చుచు, నర్మోర్థులొలికించుచు, ప్రయయఁ పము రుచిచూపుచు,”
 మగవిగట్టు గోరొండె. భార్యలని నరేతము ననుసరించి,
 ఆతన శిరఃబలం నెన్నడు నానెడు తిలు చలేడు. ఏనాడు
 కేశఖండనము జరిగినది. అనఁదే యాతని యహనుషులం
 బును దరుసను. అట్టి కరమహస్యము నానెడు బేలయై
 యెఱిగించె. ఇట్టి హస్యవిధనము కై యెఱిగిండుచుండిన
 శాత్రవులు అనెడు పిదపను సమయమున గృహం సొచ్చి,
 కేశముల నుత్తరించి, అట్టి సాకబద్ధుని ననుచు. కాగల కా
 ర్యము ఆ కేశగున పక్కడిను నీహస్తము, ఆ కేశయలాడి మ
 గని మేల్కొల్పెను. పట్టుపీడిన భూమిమల కంఠబున్నమని
 రాద్రోచేకమును మిక్కిలి హాసము మిక్కిలి యహలమఁబట్టు
 లే, బలహీనుడైన బృహద్బలుడను ఏమియు ప్రతీతియ నా
 నరింపఁజాలనివాఁడాయెను. అంతకాలము ఏమియు హానరింపఁ
 జాలక కోర్కెక నురీణులై యుండిన నైయల తని గొంపోయి,
 కూర్చులై కండ్లు పొడిచి, క గాగృహమున జడద్రోసి, నికృష్ట

పురుషుల నాతనికి నియోగించుచు, పరిపరి విధంబుల పరాభవించుచు, సంతుష్టాంతరంగులగుచుండిరి.

దుర్గంధబ ఘరమైయుండిన శత్రవ కారాగృహమున కాయశ్లేశముల గుందుచుండిన బృహద్యలుఁడొకనాడు బానిస మొనర్చుటచే గడు డస్సి “తత్సమయోద్భూత విషాదోపశమ నమునకై” యొక చల్లని ప్రదేశమున విశ్రమించి, తన యవస్థ గాంచి విలపించును. అయ్యదే కథాపారంభము

మిట్టను రచించిన నాటకమున కీబృహద్యలవ్యాయోగ ము అనువాదము. పాత్రలయొక్కయు, ప్రదేశములయొక్కయు నామము లొక్కింత సుందర్యోచితముగ మార్పఁజడినవి. విద్యార్థులకును, పాఠకులకును, ప్రేక్షకులకును సమాచముగ నానందదాయకముగ నుండుననెడు సంపూర్ణ విశ్వాసముతో నీ చిన్న నాటకమును బ్రచురించుచున్నాము.

వి. ఎల్. పి. ముద్రణాలయాధిపతులును, తమకెంత పనియున్నను కోరినంతనే నీ గ్రంథము నతిత్వరితముగ నచ్చు వేయించిన మా తాల్మిస్సేహితులును అగు మ॥రా॥రా॥ కొచ్చి గ్లకోట వేంకటరావుపంతులుగారు మాకెంతయు వందనీయులు.

పెద్దపిఠి,
విశాఖపట్టణము
2-6-25.

}

మొ॥ సాజీవరావు,
సంపాదకుఁడు.

అంధ్రసంజీవిని గ్రంథమాల.

(1) 0-4-0 ప్రవేశరుసుము చెల్లించి, పేర నమోజు చేయించుకొని, మేము ప్రచురించు గ్రంథముల సక్కింటిని గొనువారు శాశ్వతపు చందాదారులు.

(2) సం॥ కమునకు నాలుగైదు గ్రంథములు వెలువడును.

(3) మాగ్రంథములన్నియు చౌకధరల కొనంగ బడును.

(4) మాచందాదారులకు మాగ్రంథములన్నియు తక్కింపు ధరల కొనంగబడును.

(5) 'పోస్టు, పీ పీ' వస్త్రైరా ఖర్చులను చందాదారులే భరింపవలయును.

(6) సంవత్సరమునకు రూ 3 లు ముందుగా చెల్లించువానికి 'పోస్టు, పీ పీ' వస్త్రైరాఖర్చులను మేమే భరించి గ్రంథములను బండ్లము. గ్రంథముల ఖరీదు కూడ వేఱుగా నొనంగ నక్కర లేదు.

(7) సంవత్సరమునకు రూ 25 లు ముందుగా చెల్లించువారు పోషకులుగా గణింపబడుదురు. మాగ్రంథములన్నియు వారికి నుచితముగ నొనంగబడును.

(8) సంవత్సరమునకు రూ 100 లు ముందుగా చెల్లించువారు ప్రత్యేకపోషకులుగా గణింపబడుదురు.

✠ బృహద్బల వ్యాయోగము. ✠

(ప్ర॥ బృహద్బలండు పరిచారకునిచే యూతంగొని)

ఓయీ, పరిచారకా. ఈ చీకబృహద్బలు నింకొక రెం
డడుగులు గొంపోమ్ము. శీతలచ్ఛాయాసమృద్ధులుగు భూమీ
రుహములున్నగాని యి. బృహదుమంతుని వేళిని నివారింపరాదు.
అవ్వలితటమన్నవో, అతపా నాతపంబులచే దిలతండు లన్యాయమున గొమరారు. అన్యాయంకెల్లువహించి, చెఱసా
మూలల ముఖులు గాలి పీల్చుచు, బానిస మొనర్చువారలలో
నొకడనై పనిచేయునపుడు విరామ మొకిత గగ్గెనేని నత్స
మయోద్భూత విషాదోపశమనమునకై యట శ్రమించుచుం
దురు. (నడచి బండపై విశ్రమించి) అహా! తాపాపహోదమొన
రించు నీచాయుసంచార మెంత నిహాహరము గావున్నది. పరి
చారకా! నికుక నేగుము. (పరిచారకుడు నెక్కుమించుచు)

నేడు గామదేవతామహోత్సవము జరుగు కారణ
మున సెలవొసంగవలెనని రాజశాసనముగుటచే నేనిట విశ్ర
మించుటకు సమయము చిక్కినది. (అలోపించి) అయ్యో!
స్వస్థతయనునది శరీరమునకుఁ గొంతయుండిం నుండునుగాని

మానసమున కెక్కడిది. ఒంటిపాటిన నుందునా, యెట్టిమహా
 స్తుతపటవినుడి, యెట్టిహీనశకుఁ బాల్పడితిని? యను విచార
 మువలన జనించు తలఁపులు మధుకోశమునకు మధూకరములు
 వలె నామానసము నావరిచి యెరియించును. హా! భగవం
 తుఁడీ నాపాడుజన్మమునుగూర్చి రెండుసారులేల మజ్జననీజనకు
 లకు భావిసూచనఁగావించె. మోసపోయి, గాసింజెంది, చీకు
 నై, హాస్యాస్పదుఁడనై, దేవదత్తమగు బృహద్బలమును బాని
 సమున వినియోగించుచున్న నమ్మంగూర్చి మహత్కార్యములు
 చేయనున్నాడని యెటుల నిర్దేశింపఁబడియె. మఱియు, నిజదే
 శోద్ధారకుఁడ నగుచునట! అదేశోద్ధారకుఁడిపు డెచ్చటనున్నవాఁ
 డు? విఫలీకృత నేత్రుఁడై, కాగాగృహనిబద్ధుఁడై, కిపుసేవా
 విష్కృతభుజోద్వలుఁడై, స్వదేశ యశోవర్ధనుఁడగువాఁడు,
 స్వదేశ యశోవర్ధనుఁడయ్యె. (నిట్టూర్పువిడిచి) అయ్యా! దైవ
 సంకల్పము నెంత చురుకైనదేయుచుంటిని. అయ్యదివ్యధమున
 నే పరిసమాప్తినొందు నేమో? అయిన నన్యుల వాకొననేల?
 ఒక్కకాంత వలవలయేడ్చుచుఁ బలుకు వాడితనముఁజూపినంత,
 బలప్రాప్తి గుప్తిచ్యుతిప్రకారము లెఱింగింపరాదను దైవనియ
 మము సతికమించిన నేను నమ్మఁగాక యన్యులవాకొననేల?
 అహా! మహాబలునియందును నెంతటి మహాదౌర్బల్యము! కాకే
 మి. తెలివిపొందఁజుగఁగలము నిష్ప్రయోజనము. అమేయ
 మై స్తుతిమైన నగుఁగాక. నేర్పరినమునకు దోసిలొగ్గవలసి

నదే. కాగ్యనిర్వహణ సమయమున బలము బుద్ధి ననుసరింప
వలెఁగాని యసహాయశూరతకుఁ దగదు. కావున నది యింత
పాటిదియేయని దెప్పటకై భగవంతుఁ డద్దానిని గేశములఁ
దగిల్చె. భావాతీతమగు దైవసృకల్పముపై నలుకవహింపనే
టికి? మత్కర్మవశమున నాబలమే నాకు శత్రువై ఒన్మజన్మము
లకైనఁ దీరని దుఃఖములఁ గల్పించినది. ఎన్నికష్టములకై విల
పించువాడ ఓయంధత్వమా! నీవాడనై మనుటకంటె, శృం
ఖలితుండనై నను, తిరిపరినై నను, జరాభార పీడితుండనై నను
మేలు. రమ్యములగు సృష్టివై చిత్రములను ఏర్పించుచు దుఃఖ
మును మఱితునన్న. నట్టిపుణ్యమునకు నోవనైతి నే క్రిమికీట
కాదులకన్నఁ దక్కునైతిఁగదా. అవి ప్రాకిన నేమి, సకలవస్తు
సందర్శనలాభముఁ బొందునుగదా పరాధీనుండనై, స్వపరజన
దూషణ ద్రోహకర్షాధీనుండనై జీవింపవలసిన నాకును వాని
కిని మఱీకానేక పాంతరమున్నది. నేను జీవచ్ఛవంబను. అబ్బా!
మధ్యందిన మార్తాఙ్గదకిరణ ప్రభాశోభితమగు లోకము నాకు
ధకారబంధుగమటలఁ దోచుచున్నదే. సర్వవ్యాప్తిఁగాందిన
యోకిరణరాజమా! యీపాడు బృహద్బలు నేలర్జునిచితివి.
నానొసటఁ బ్రొద్దుపాడుచుటెన్నఁడో. దినకరాది నామాభిశో
భితుండగు సూర్యభగవానులకేల దయగలుగదాయె. తేజమా
శ్మశు ముఖ్యము. ఆత్మతేజోమయంబట. అట్టి యాత్మ స
ర్వాంగములయందు నుండునంట. అయినచోఁ దేజమున కొ

క్కయంగమే స్థానమైయుండనేల? అది విశీర్ణమైనచో నాగుణమును సశింపవలసినదే. అటులంగాక స్పర్శమువలె దేహమంతటను వ్యాపించియుండినచో బ్రతిరోమకూప మొక్కొకనేత్రమై చూచుటకైతే వీలుగొల్పును. శరీరముండునంతదనుక చక్షురింద్రియమునకెట్టి భంగము వాటిల్లనేరదు. నేత్రములు పోయినను బ్రాణమూత్రావశిష్టమైన యంధకారమునఁ బొరలాడవలసివచ్చునా? అయ్యో! దుర్భరము, దుర్భరము. అంధుడనై, క్రూరశాత్రవానీకమునకుఁ జిక్కి, వారిచెలగాటములకుఁ బాఠానంతటములు పడుచు, బానిసీడనై జీవించుటకష్టము. మిక్కిలికష్టము- (వినుటగభినయించి) ఏమిది, అడుగులచప్పుడు వినువచ్చుచున్నది. ఎవరోయని వితర్కింపనేల. నాదైనయనుజూచి సంతసించుచు, నుపాలంభన వాక్యముల బాధింపవచ్చుచున్న శాత్రువులే.

వసంతుడు—(ప్ర) ఆతఁడే బృహద్బలుడు. ఎంతమార్పు. ఎంతమార్పు. కింకరవృత్తికిందగు నయోచితవేదము ధరించి, యంగవిద్యానముఁ బాటింపక, నిస్సృహుడైయుండె. ఈతఁడు బృహద్బలుడగునా? దేవదానవ మానవాదులఁ జీరికింగొనని మాబ్రహ్మహద్బలుడగునా? తనుత్రాణాది పరికరాలంకృతములగు పాలస్థాన సేనానిరహముల నిరాహుడై పరిమార్చి, నాయకుల ఖరశల్యభల్లమున సంహరించి ప్రద్వారముఁ

దన్నిన మహాసత్వ సంపన్నుడగు నాబృహద్భలుడేయగునా? హా బృహద్భలా! నీదాస్యమునకై చింతిల్లుదునా, లేక, నీయంధత్వమునకై పొక్కుదునా? కారాగృహపాసమునకుఁ దోడుగ నంధత్వము పొపించుటచే నాత్మకుఁ బదార్థవిజ్ఞాన మావంతయు లేకపోయె. నా మహాదౌష్ట్య ప్రితివింఁబద్యోతికా! నీదశా విపర్యయము నిరుపమానము. నుశీలతాసమన్వితుడవై, లోకస్తుతి పాత్రుఁబుగ లోకమేలఁదగువాడవగు నీకన్నను బ్రదికి బెడిసవారబుందులే.

బృహ—గాలివలన నస్పృశములయ్యును నెవ్వయో గొన్ని మాటలు వినవచ్చుచున్నవి.

పసం—అమేయబలపరాక్రమా, మిత్రమా! నేను వనంతుఁడను. మహాకష్ట సంఘట్టమానసుడవగు నీకుఁ బరమహితోపదేశమునఁ దదుపశమనముఁ గావించవచ్చుతిని.

బృహ—అయ్యా! నీరాకవలన నాకు మేలు కలుఁగుఁగాక! మిత్రభూర్వహు విట్టిగుగదాయలి యిపుడు తెలియనయ్యె. కలిమికి మూగుడగు. లేమికి విరియుదురు. ఎట్టికష్టము లను భరించుచుంటినో గననయ్యెగదా. పురుసంతాపకారియగు నంధత్వమిపుడన్యథా పరిణమించుచున్నది. హావికుఁ డసమర్థుఁడై నావను శిలాభగ్నము గాబించునటులఁ బరమేశ్వర చోదిత

మగు రహస్యమును బుఁ బుడి యేడ్పులను నమ్మి వ్యక్తి కరిం
చిన నాకీహీనదశయందు దృష్టియుండినచో నీమోమెట్లలఁ
గాంచగలుగుదును. బృహద్భూతుడు తగినశిక్ష ననుభవించుచు
న్నాడని మన జనులాడుకొనుచుండురుగదా? బలముచేతుఁ జూ
లని బుద్ధిగలవాడనగుటచే నిట్టివ్యధల కధీనుడనైతిని.

వసం—బృహద్భూతా! అతియంతయు భగవద్విలాసము.
మిక్కిలి బుద్ధిమంతులే స్త్రీలచే వంచితులైరి. నీవు ఖిన్నతనం
దవలదు. కాని మిత్రమా! నీవు పాలస్థానకన్యకను వివాహమా
డనేల యని మాత్రము జనులనుకొనుచున్నాడు.

బృహ—పాలస్థాన కన్యకయన్న నాతలిండ్రిలకును ద
క్కుంబలవారికి నవిష్టమైనను దైవసంకల్పమని యెఱింగి మొద
టిభార్యను గ్రహించి మోసపోయితిని. పిదప దేశోద్ధరణకిదయే
వరమేశ్వర సంకల్పితమార్గమను దలఁచునఁటని యీద్రోహు
రాలిని, నీపాపాత్మురాలి, నీపూరుషహంత్రి, నీమంజుభాషిణి
జేకొంటి. దానినవలసినదేమి విత్తరపుమాబలకు లోనై
యకార్యమొనరించిన నేనే కృతాపరాధుడను.

వసం—మిత్రమా, బృహద్భూతా! పాలస్థానికుల శిక్షించుట
యందు నీవెంతయ నేమఱియన్నాడవు. కాని యార్య
భూమి యింకను అరాధీనమై యున్నదినుమా.

బృహ—అర్యా! నేనేమిచేయుదును భౌతికప్రధానుడై,
భౌతికభోగోపయుక్త కాంతాకర్షణచలుండగు దేవతను చం
దమున, నార్యజనసంఘ స్వతంత్రతా నిధానాప్తికారణార్థ
మరిచనూ మహీరుహ కుతాయుండనై, విజయలక్ష్మీనహితంబు
గ నరుదొచిన నన్న నాదరించి, మత్సమర్పిత రమా పాణిగ్రహ
ణ మహోత్సవమునకుత్సహింపక, మదనునయవాక్యములు
పెడచెవులఁ బెట్టి, తరుణమును బోంబెట్టిరి. అనంతర మప్పా
లస్థానయోధులు సేనాసమన్వితులై మనరాష్ట్ర మాక్రమించి
నేబొడగానసకతమున దేశమును ధ్వంసముఁగాజించిరి. అ
య్యది దుర్భరంబగుడు నన్ను వారివారి కప్పనఁ గావించిరి.
హస్తస్యస్త్రసూత్రములు మహోగ్రాసల జ్వాలారేఖలంబోలి
దుస్సహములై దోచినఁ గొండొక పరికరముఁగొని శత్రుసైన్య
ములఁ జిందరవందరఁ గావించితి. అప్పుడైనను నాకుఁ దోడ్ప
డియుండినచో గాజీపుర సామ్రాజ్యలక్ష్మీ గూర్యదేశాంతఃపు
ర పరూపాదపీఠికావహనముం గావించకుండునే? రాష్ట్రములు
పాపభూయిష్ఠములై సావిత్రత్య పరాజ్ఞుఖములగునపుడు త
జ్జనులు కష్టసాధ్యమగు పాపతంత్ర్యముకన్న సంప్రాప్త్యమగు
పరాధీనత్వమే మేలని తలచి, దైవప్రేరితుడై రాజ్యోద్ధరణా
భిలాషుండగు వానిని గూర్వణబుద్ధితోఁ జూచి, తత్కృతమహా
త్కార్యముల సరకుసేయమియు సంభవించుటయప్రసిద్ధమే.

పనం—నిజము దేశచారిత్రములందీటివిగలవు.

బృహ—అర్యా! నావిషయమట్టిదే. కాని దైవకాసనము నెడ నుపేక్షాభావమెంతమాత్రముఁ దగదు.

పనం—బృహద్బలా! ఈశ్వరప్ర్యాపారములు నిష్కళంకములు. నరులకు విశ్వసనీయములు. నాస్థికమతావలంబు లన్యథా తలంచెదరు. మఱికొందఱు, దైవము పరస్పరవిరుద్ధములగు సూత్రము లుపపాదించుచుండును గాన వానిని నిరసింపవచ్చుననియుఁ దలంచి జ్ఞానలేశముచే యదార్థమును గ్రహింపనేరరు. కాని భగవంతుని సూత్రరచన లోకులకొఱకుఁగాని తనకుఁగాదు. వలసినయెడ వర్తింపఁజేయఁగలఁడు. లేనియెడ నివర్తింపఁగలఁడు. మిక్కిలి వితర్కింపనేల. మంజుభాషిణిదేవేము. (లోనికీజూచుచు) బృహద్బలా! నీతండ్రి మానసాకుఁడు మెల్ల మెల్లన నడుగులిడుచు, నెఱసిన శిరోజములు తూగాడ వచ్చుచున్నాఁడు.

బృహ—హా, దుఃఖము దుర్భరము. నాగాదిలి తండ్రి వచ్చుచున్నాఁడట.

మాన—అర్యదేశీయుఁడవగు నొమకాపూగుషా! పూర్వ లేజస్వి, మీప్రాణమిత్రుఁడగు మత్తమాభవునిఁ జూచు కుతూ

హలముతో వచ్చిన పాపియంపువాడవగు నీతో ననుచుగ రాజులక వెనుక బడితిని. మాకుట్టఁజెటనున్నవాడు?

వసం—నిరుపమాన ప్రతాప తేజోపతుడగువాఁడనూ నశింతా సంతాపిత మానసుడై యున్నవాఁడు.

మాన—హా-హాకుమారా, హాబృహద్రథలా! ఎంతవ్యత్యాసముదోఁచెడినిరా. దుర్నిరీక్ష్యమే. దుస్సహమే. అసాహాయ్య పరాక్రమమున బరబలబలాహక ప్రభంజనుడవై, యవి జేయుడవగువాడవు పొంతనుండు ముచ్చిచ్చునైన నూర్చుకొనలేని యసగుఁధుడవైతివే. ఛీ, శర్మబలము విశ్వాసాపాత్రము. మానుషము ప్రమాదబంధుము. వ్యర్థము. ఉత్తమగతులకై పుత్రునిగోరి పడసినపుడు జనులనేకవిధముల నన్నుగడించి నాతో వారును సమ్మదితాత్ములైరి. కాని ఇప్పుడీ తండ్రి కష్టమున కెవ్వరేమిచెప్పచురు? నుఖముఁ గాంక్షింప దుఃఖము నమకూతె కారణజన్ముడై తేజరిలినవాడంతలో నింతటి భోష్టుడై బానిసీలతో బాటు కారాగృహవాసక్షేత్రమున కగ్గమయ్యె! ఒకవేళ, దైవమీతఁ బోరపాటున నిర్ణీ వితుని గా విందెనేమి. అయిననేమి తనతప్పునకై మత్తనయుని శిక్షించుట. కొన్ని కార్యములేని గాబుఁచెగాయని క్షయింపవలయుఁ గాని కఠినశిక్షాపాత్రుని గావింపనగునే!

బృహ—తండ్రీ! భగవంతు నెత్తిపొడువనేల? సగ్యము మ
 త్కృతాపరాధఫలమే. తరుణి యొక్క మాయావాగురులఁ
 జిక్కి పరమరహస్యమును భగవద్వాక్యమును వెల్లడించిన దుష్ట
 బుద్ధిగను నాకు సర్వము ననుభవనీయము. ప్రథమకళత్ర మిం
 తటిమోసకత్తియో యీద్వితీయము నంతకుమించిన మోస
 కత్తై. స్వదేశాధికారలొసంగఁజూపిన విత్తమునకాశించి, మ
 వోభవవికారములఁ జొక్కఁజేసి మాయానిముద్రమునంద్రో
 య నుద్యమించె. రహస్యమునకై మూడుసారులు ప్రయత్నిం
 చినది. కాని యక్కంత గడుసుపోకడలును, నిర్భయ ప్రయ
 త్నములును గ్రహించినవాడైనై స్వధర్మమృతుడఁగానైతిని.
 నాలనసారియన్న నొ, నిరుపమాన సౌందర్యోదారతాక్షణ్య
 ప్రభాభాసుర సురనారీపరివృతయై తపోవిఘ్నముఁ గావించవ
 ఱ్చు రంభా ప్రఫల్లాంభోజదళాయతాక్షియో నాఁగవచ్చి సర్వ
 కాల సర్వావస్థలయందును విధి విరామములేక వలపులుపడ
 రించుచు, సుగ్రోత్తులొలికించుచు, ప్రణయకోపము రుచిఁజూపు
 చు మానసము వారింఁచెను. ఒక్కమాటచేఁ ద్రుటితములగు
 కాంతామోహపాశంబులఁ దప్పించుకొననేరక కాంత కింకరుఁ
 డనైతి. కలకారవోద్రవకారకా! నీదుర్బుద్ధికి దుష్టవిధిని దం
 డింపఁబడుచుంటివి. జిట్టపేలికలు కట్టి యూడిగ మొనర్చినను
 మేలుగాని, యమానుషమై, యప యశోభాజనమగు కాంతా
 లాలత్వమునఁ బ్రేమకుటు యధః ధమము. దీనిని మించినది

కృతాపరాధ ఫలాయమాన వికారాకారవీక్షాసంజాత సంతా
తానిల లేలిహాసమగు నీయంధత్వము.

మాన—నీభార్యా కరిగ్రహప్రకారము నాకు నచ్చలేదు.
భగవదుద్దేశ్యవిధమున శత్రురూపమునకిదియే తెలుగని యె
ఱిగించితివి. ఇది యెంతవఱకునిజమో యేనెఱుంగఁగాని య
దియే నీదుఃఖములకన్నిటికి మూలకారణమని తెలియవచ్చుచు
న్నది. తనయా! నీయపరాధమునకు మించిన చండన మనుభ
వించితివి. అనుభవించుచున్నాడవు. ఆహా! ఇంకను ననుభ
వంపనున్నాడవు. నేడట గాజాపురమహాజనులు నీపై విజ
యమొసఁగిన కారణమున గ్రామదేవతకు మహాత్మ్యము చే
యుదురట. సర్వలోకారాధ్యుడని తలచు మీపరమేశ్వరుఁ
డెంత హాటివాడు, మా గ్రామదేవతయే సకలాదిష్ఠానదైవత
మని యుప్పొంగుటకు సమయము వచ్చుచున్నది. ఇదంతయు
నీమూలముననే. ఇంతకంటె నెక్కుడు కష్టమేమి?

బృహ—తండ్రీ! నిజము. దైవము కానివానికి దేవత్వము
సఁగించుటయు, దేవుని సంగుచితప్రభావుని జేయుటయు, నే
తత్పక్షపాతల కపనమృకము పుట్టించుటయు నేయొనర్చిన ఘో
రములే. నిద్రయెఱుంగక, శాంతిఁగానక పరితపించుచుంటిని.
గ్రామదేవత బీరములుపల్కుచు పరమేశ్వరునకుఁ బ్రతిపక్షయై
తానెంత విజృంభించుచుండినన, భగవంతుఁడొక్క పరిలేచి, మ

హిమఁ ప్రకటించి, తచ్చిరోభగ్నుముఁగావించి నిలలలోకపాల
కత్వము వ్యక్తకరింపఁగలఁడు.

మాన—పుత్రా! ఊరికిఁబయలు నీమాట ఫలగర్భితమగు
గాక. కాని నేనెంతకాలము నిన్ను విడనాడియుందును? గా
జాపురసామంతులతో ముచ్చటించియుంటిని. ధనవ్యయమునఁ
గార్యము సాధింపఁజూచుని దోచుచున్నది.

బృహ—తండ్రి! లట్టిప్రయత్నముల మానుము. మత్కు
తాపరాధమునకై నాకీయనుభవము కానిమ్ము. విత్రేకహస్య
విహిష్కృతియే సంఘాభిమానబాధకమై స్వగౌరవ నాశనకారి
యగునపుడు ఆజ్ఞావిధేయ విహీనఁ నీశ్వరరహస్యమును వెల్ల
డించినచోఁ జెప్పరాని దుర్గతులఁబడుట యబ్బురమే?

మాన—దుఃఖార్థవమగుంతవై తెంపువహించుటకంటె
బచ్చిత్రాపతప్తుండవగుట లెస్స. శిక్షావిమోచనము దుర్ఘటమై
నను నాత్మరక్షణము పరమధర్మము. లేక సర్వము దైవాధీన
ముఁగావించి పరులనైన నీకై ధనము వెచ్చింపనిమ్ము. మరణ
మే కర్తవ్యమని తెలఁచువానికన్నఁ గృపాకటాక్షమభిషించి
స్వాగ్రదానమునకై మొట్టోయనెడువానినే దయాసముద్రుండ
గు భగవంతుఁడు మన్నించును. జీవహింస దైవదూషణము
కంటెను దిగఁగది. కుమారా! నామాట వినుము. నిజివ దార

వింద సేవాపరత్వమున నిరస్తకిల్బిమండవై కృతార్థుండవగుట
కిదియే మార్గమని భగవంతుడూహించినమో.

బృహ—వేదవేద్యుని కృపామృతవృష్టికై యెన్నడు వేచి
యొందును. కాని తండ్రీ! పాణిరక్షణమనియదే? ఈశ్వర
ప్రసాదసంజాతుడనై, యసామగ్యబలోదగ్రుడనై, నిదర్శన
పాత్రములుగ నతి మానుషకృత్యములొకకొన్నిఁ గావించి,
హితాహితాంబుజోత్పల దివాః గుడనైయొప్పరి, తుదకు,
గర్వపరిపూరిత మానసుడనై, శృంగారచేష్టామోహితుడనై,
కాంతాజఘనలాలసుడనై, దైవరహస్యము లారండాధీనము
లుగావించి, బలము చెడి, యవమానమొంది, శత్రుసంకటము
లకుఁ జిక్కిన నాకుఁ పాణిరక్షణమెందులకు?

మాన—కుమారా! నీసుగుణము లేనెఱుంగనివా. మృదు
మధుర రసాస్వాదనమొల్లక నిర్మలసలిలములే గోచరించుచున్నవి.
వెట్టిజనులారోగ్యాభివృద్ధియగునని, మత్తుపదార్థముల సేవించె
దరు గాని నీవెట్టిదోష మెఱుంగని మహాబలుడవు.

బృహ—అగును. అటు న వేమిసలము? దొంగనంపి దొర
ను లేపినచందమాయె కనులుపోయి, ధృతిదూలి, మానభంగ
మొందిన నావలని ప్రయోజనమేమి? గృహస్థుల సేవించుచు,
చూడఁబుకు వింతఁగొల్పుచు నుండుటకంటె నే మనదేశమున
కుఁ జేయునదెద్దిగలదు? ఈకురులు పాడువడిన బలాగారములై

నేతరాభారమునఁ గృశించువఁకు నిట్లుండవలసినవే. కావున
వోతండ్రీ! సర్వయఃభాషహరిణియగు వృత్తువాసన్నమగు దను
క నన్నిటనే యుండఁడు

మాన—తనూజ! పాలస్థానసంహారమునకై యొసఁగఁబడి
న బలమును దత్పరిచర్యకై వినియోగించెదే? ఎంత హేయమ
గు బ్రతుకు బ్రతుకుచున్నను స్వగృహమందుండుట మంచిది.
నీవు వేడినంతనే నిర్జలప్రదేశమున జలము పుట్టించిన భగవంతుఁ
డు దృష్టినొసఁగి నిన్నుఁ గృతార్థుఁడేయలేఁడే? కానిచో నీబ
లమును నీకేశములయందాతఁడింకను నుంచనేల?

బృహ—తండ్రీ! నాకు వేఱుగాఁదోచుచున్నది. కూపా,
తిగుగ రానేరదు. పాణిమా, మిక్కిలి నిలువనేరదు. ఆశలా,
అడుగంటినవి. మంచియో, చెడ్డయో జీవము చరమావస్థచేరి
నది. అచిరకాలముననే పరమశాంతి నొందెదఁగాక!

మాన—చింత మహాంబునిధి నండి సర్వదాహములగు దు
రాహాదబానలకీలలు వెడలుట సహజముగదే. నీవెట్లన్నను,
జనకవిహిత విధాయకోపాయములారసి ధనమొసఁగియో,
శ్రుతి యెవ్విధముననో నీవిమోచనకై పాటుకడక తప్పదు.
నీవు నీహితవాక్యముల నూటఁగనుచుండుము. (నిష్క్రమిం
చును.)

బృహ—విచారార్థవతరంగమాలికలు, శరీరాక్రమములై యుండుక యాత్మసీదన మొనరింపనేల! తీరనిరుజలై, లోబోన చెలరేగుచు మనోవ్యధలుగ్లానినాపాదించెడిని. ఎట్టిస్థానధమై నను, నెట్టి మలయసమీకమైనను దీని నుపసంహరింపనేరజే. నీద్రాదేవి నన్ను విభజి మృత్యువు నాశ్రయించుమని బోధించుచున్నది. అయ్యో! దైవోపహతుడనైతి. హా, పరమేశ్వరా! పుట్టింపినదివ. పెంచినదివ అవాక్ష్మానసగోచరములగు మహాత్కార్యము లొనర్పజేసినవాడవీవ. అట్టి నీవు నన్నిచుడు విడనాడి పూర్వపరాజయమాత్సర్యమున ననేకవిధముల బాధించుచున్న శత్రుమధ్యమునఁ జీకుతనమనుభవించజేయుచుంటివి. సుగతికాపించుచునుండునా, యయ్యది గగనకుసుమమయ్యై ఈసీనుని కడసారిపార్థన మాలకించి దుఃఖశాంతికై మృత్యుసమాగమఫల మాశీర్వదించుము.

వస—మిత్రమా! క్షమయే నిజమగు మనోదార్ధ్యము. కష్టములు సంపాదించునపుడెట్టి యోర్పుతో నుండువలెనో యన శాస్త్రము లుద్ఘోషించుచునేయున్నది. దుఃఖయగువారి కయ్యవి స్ఫురింపవు. సర్వము దైవాధీనమని యెఱింగినవారి మనోవ్యధకంతముండుదు. కులదైవమవగు నోభరాత్పరా! గంధర్వాద్యత్తమగణ బులను, విద్యోదధమగణములను బాణించు నప్పటి సమబుద్ధిమాన పరస్పర విరుద్ధములగు సూత్రములఁ

బాలించినచో దాళుటకు మానవుఁడెంత పాటివాఁడు? నీవియో
గమున జనించి, వరలాభోన్నతుఁడై, దేశక్షేమంకరుఁడును,
ద్వదీయ యశోవిస్తారకుఁడును నశనటుల జగన్నతకార్యము
లొనర్చిన ప్రతాపవతుని విస్మయించుట పాడియే? అట్టి జనసం
భావతుఁడగువానిని మాఱుమూల నడగించుటయేగాక, నేరము
నకు మించినశిక్ష విధించి చుల్కనఁగా విందుచువు. మఱియు,
శత్రువశంవచునఁగా వించి రణనిహతునిగనో, బానిసీనిగనో
గానించెదవు లేదేని దుష్టప్రభుత్వపుంబానికి సమర్పించుచు
వు. ఇవియుఁ దృప్తిగొల్పలేని దారిద్ర్యమునో, వ్యాధి
బాధించెదవు. అకారణముగ సంగవైకల్యాది కష్టములను పు
ట్టించెదవు. ఇంతయేల, సర్వము దుఃఖాంతముగ నే పరిణమిం
చుచుండుటచే ధర్మాధర్మవివక్ష లేనటులఁ దోచెడివి. లోకైక
సార్వభౌమా! ఈపురుషసింహుని ప్రస్తుతావస్థ నొక్కసారి
దిలకించి కరుణఁగొనుము. (అనికొనిజూచుచు) ఆవచ్చువారె
వరు? మానవాంగనయో, నాగకన్యకయో! మేలుదుకూలము
లు ధరించి, బేలాంచలముపవనాహతిని సందడిప, నోయ్య
రపుంబ్రోవలు, మందగమనయై, నీవిజాపుడు, తావులు వెద
కల్లుచు, జేటికాద్వితీయయై వచ్చుచున్న యవ్వనిత పాలస్థాన
పుస్త్రీవలెఁ దోచుచున్నది. బృహద్బలా! ఎవరోయని సందే
హింపనేల? నీభార్య లలామయగు మంజుభాషిణి.

బృహ—నాథార్య! నాదోషమురాలు చెంతకలరానిచ్చె
దవు?

వసం—బృహద్రథలా! వచ్చుచున్నది. అడటనాగి నిన్నుఁ
దిలకించుచుఁ జలుక సుద్యమించుచున్నది అయ్యో! శిరము
వాల్చి మ చుచుండువులనెవించు శిరీషపువ్వుమువోలె, శ్రేతో
త్పలములనుండి బాష్పకణములు రాల్చుచు సంశుకముచేఁ దడి
యొత్తుకొనుచున్నది. మిత్రమా! మాటాడుటకు మరల సుద్య
మించుచున్నది

మంజు—నాథా! నీవెంతకోపింతువో యను భయమున
నడుగులు తడబడుచు, మనమురియాడుచుండినను వచ్చితిని.
నీవు కోపించుట తగవే? సర్వము నింతవిపరీతముగాఁ బరిణ
మించినందుల కశ్రుభారార్ద్రశరీరమైనై పశ్చాత్తాప మొందుచున్న
నాపై దయరాకున్నది. అగ్గలఁబగు మిథునానురాగము గలదా
ననగుటచే నీవెంతకోపింతువోయనియైన జంకక, నీసుందరవద
నారబిందము దర్శించి, మదీయ ధూర్తప్రవర్తనచే హాటిల్లిన
కీడుఁ దొలఁగించి, నీచిత్తమునకైన యలజడి మాన్పుఁగోరి నీదు
స్థితి నెఱిగెడుదాననై వచ్చితిని.

బృహ—ఓసీ, ఘాతుకమృగమా! పోపొమ్ము. నీవలెఁ బరు
లనుగితురించుకులఁ లుపదరించు మాయలివియని నేనెఱుంగు
దును. పశ్చాత్తాపమొందినటల, విన్నదనంబొప్పుభంగి వేడికో

లుగావించునీతి, నక్కటికముఁ బూనినతెఱంగున, దుష్టబుద్ధి
మాటినవిధమునఁ గపటములు పన్ని మగనియొప్పును బరిశీలిం
చి, లోకముల నెఱిగి, తమ సహజగుణము నంతటఁ జూపెదరు.
శరణాగతత్రాణ విరుదాంకితులగు బుద్ధిమంతులే పయోముఖ
విపత్సంభములఁబోలు మత్తకాశినులచే నుత్తఃపాటఁజెందిన.
నావలె నికృష్టత నొక్కపరింబారయరే! మద్విప్రత మనన్వ
యద్వష్టాంతలక్ష్యమై తరితరములు నిలచునట్లొనర్చితివి.

మంజు—బృహద్బలా! ఇటువినము. నానేరమత్యల్పమని
గాని, సకారణమనిగాని వాదించుటకు రాలేదు. ద్వేషబుద్ధి
తోఁ గావింపలేదని నీకు నాటఁబలికి, నీమాత్సర్యము తగ్గించు
టో, క్షమాపణవేడుటో యొసర్పవచ్చితిని. ఇతరుల గుట్టుమ
ట్టలను దెలిసికొని వానిని వెల్లడించుట మాన్వభావము. ఇది
నాదోషమైనయెడల, వేడినంతనే రహస్యము వెల్లడించుట
నీదోషముకాదో. ప్రధమదోషివిసీపు, పిమ్మటదానను నేను.
శత్రువులకుఁ బ్రకటించుట తప్పే. కాని బేలను నీవు నమ్మవ
చ్చునా? కావున నిదియంతయు నీమూలముననేగాని నామూ
లమునఁగాదు దోష ముభయులయందును గలదు. కాన నాపైఁ
గాఠిన్యమువహింపఁదగదు. వహించుదువేని లోకముచే విశే
షముగా నిందింపఁబడుదువు. మఱియు నొక కారణము చెప్పె
దను విషయము నేను నీయందమితానురాగము గలదానగగుటచే

నీచంచలస్వభావము చూచి పరాంగనాపరక్షణవగుదోయనితలఁకి,
 మోహబద్ధుని గావింతుటెట్టిలోయని యోచించి, యోచించి,
 రహస్యమును స్వీకరించి నన్ను మదాజ్ఞానువర్తిని జేయుటయే
 మంచిమార్గమని నిశ్చయించితిని. అయినచో రహస్యమును
 వెల్లడింపజేయని శంకింతుచేమో వినుము దెలుపాలనుంచు
 టేగాని యేకీడునుదలఁపమని మా పాత్రస్థానాధికారులు వాదాన
 మొనఁగియుండుటచే, నీకు స్వేచ్ఛావిహారము దగదనియుఁ
 నని యండినచో దుడకుపనులు గావించెదవనియు, నందుఁ
 గీడువాటిల్లినయెడ భర్తృవియోగానలమున మృగ్గవలసినవచ్చు
 శనియు, బంధీకృతుడవేయైనచో గాఢాలింగనాద్యంగజ వికా
 రములఁ బరిపూర్ణమగు సౌఖ్యము నీవలనఁ బడయఁగలుగుదునని
 యు, పేరునకుఁ బాలస్తానికులకధీమండనను నిజముగ నావల
 పులదానుండ వగుదువనియు నెంచి వాఁమాటకంగీకరించితిని.
 ఈవాదము కొందఱకు రుచింపకపోయిననేమి. కామశాస్త్ర
 సమ్మతము. మోహనశమున నిట్టియాపదలు సంభవించుట
 యు, నయ్యవి క్షమింపఁడుటయు లోకవ్యవహారరూఢములు.
 జగదేక బలకాలివని పరిధానించితివిగాని, బ్రాక్షైకత్రోధకుడవ
 ను సడిఁ గాంచకుము.

బృహ—ఈమాయలాఁ జాణతనమున నన్నెత్తిపొడుచుచు
 న్నది. పశ్చత్తాపతప్తపుగాక కేవల దుష్టమతివని నీవోరే చె

హుచున్నది. మదారణ మనుసరించితినిగదా పేలుచుంటివి. నన్ను నే నెటుల క్షమించుకొనుచుంటివా, నిన్ను నటులనే క్షమించెదను. బేలతనమునఁగాదె నీవిటులఁగావించుట. ప్రితి పశులిచ్చెదమన్న ధనమునకాశించి వ గనిని వంచించుట బేల తనమే? బేలతనమే విశ్వసనీయమగు హేతువయ్యెనేని నినుబోలు సకరాపశాస్త్రాలములఁ బట్టఁబగ్గములుండునే? ఆహా! మోహమట. ఓసీ కూరకర్మరాల! దుర్దాంతకోరీ! భావేశమరి నా కొనక మోహమున నీనోకట్లాడె! మోహితుడైనవాఁడు మోహింపకుండునే! మోహమునకు మాటు రోతపట్టించిన యోప్రేలరీ! ఇంక ను నిన్ను మోహించుట? మొండిమాటలాడి నేరముచు గప్పిపుచ్చుకొనుదువే!

మంజా—బేలతనమెంత హాస్యాస్పదమగు కారణముగఁ దోచుచున్నది. నన్నొప్పించుటకై వారెన్ని యిచ్చకములాడి, యెన్ని పన్నుగడలుపన్నిరో నీవు వినియూడినయెడ, నెంతటి ధీరచిత్తుడైన నన్యథా యొనర్పఁజాలఁడని నీవే యొప్పుకొనెదవు. మాపురపాలకులును, మరాఢిజతులును నాకడకువచ్చి, యడిగి, యాజ్ఞాపించి, భయముఁగొల్పి, కలవంత మొనర్చి. సంఘధర్మమనియు, మతసమ్మతమనియు బోధించి, మతస్వాములతోఁ జెప్పించి, మాగానిదేవతానిరసనకాదుల నిట్లు గావించుట న్యాయమనియు, కీర్తిదాయకమనియుఁ బరిపరివిధము

ల ముచ్చటించిరి. అప్పుడేనేమిచేయఁగలము? బద్ధానురాగనగుటచే వెంటనే ప్రత్యుత్తరమియనేరక లోలోననవితర్కింప నారంభించితి. ఎంతయోజించినను స్వలాభమునకై సంఘధర్మమతిక్రమింపరాదను న్యాయమునకుఁ గట్టుపడక తప్పినది కాదు.

బృహ—ఓసీ, కలటా! నీకు తక్కుముల పర్యవసానము గావ్యము. నీకు మతము మతధర్మములు కాపలసివచ్చినా? నీవలపే విజయైనచో నీశ్లేల యొన్నజాలుదువు? శాత్రుపక్షస్య కైవల్యము విచారమాడి నన్ను ఘనముగఁ బ్రేమింపనే? నీమాటదోయఁకాలక నాప్రాణపదమగు రహస్యమును వెల్లడింప లేదే? అట్టి నేను మీవారలకు విరోధిని గనుక నీకును విరోధి నే? చండాలరాల! నన్ను భర్తగాఁబడయనేల! శత్రువుగా భావింపనేల! నన్ను పుత్రుద్వాహమైతివో య తనండియు మదధీనురాలవుగాని, నీతలిదండ్రులకును, నీదేశమువారికిని నధీనురాలవు కావు. నేనొకబడినది డే నీవును వారికి నొకబడినదాన వగుట. మద్యధోపాయము లరయువాఁ, మనసంఘమును విధ్వంసము ర్ప సెంచునారు మఁయెడ బద్ధవైకలల తలఁచి వారిని నమ్మరాదు. మఱియు మీ దేవతయు నొక దేవతమే! కపటోపాయమునఁ దన దేవత్యము స్థిరపఱచుకొనఁజూచు చైవము చైవమే? అట్టి చైవము నారాధింపరాదు. అట్టిచైవ

మనిన భయమొందరాదు. పై పూతను బోంబెట్టినంతనే రమణీయమగు వస్తువు వికృతాకృతియగునట్లు, నీయుక్తు లసంబద్ధ పులాహములని యెఱిగినవారికి నీకలుషితస్వాంతము గోచరింపకమానునే?

మంజు—బృహద్బలా! స్త్రీలు తమవాద మంతటయుగల దైనను మాట నేర్పరితనమునఁ బురుషులకుఁజాలరు.

బృహ—అట్లయినచో నాకీయవస్థయేల? తప్పించుకొనలేనితరి నిటులనే భాషించెదరు.

మంజు—ఇట్లొనర్చిన మద్వాంఛా పూరియగునని భావించి వివేకవిహీననైతి. నాథా! క్షమించుము. కుష్ప్రబోధితనై యొనర్చిన దుండగములకుఁ బరిహారార్థముగ నుపకృతిగావించుటకు వీలొనగుము. మానవలేరిదానికి పెల్లువగవనేల? భేదమొందకుము కనుబివోయిన నేమాయె. అవి యుండుటవలనఁ గలిగెడు ముప్పులేతప్పను. ఇతరేంద్రియములు దత్తమవి తనుఖము లొడగూర్చి బ్రదుకును నమళవయోగ్యముఁ గావించును. అధికాయలతో మాటాడి నిన్ను న్నెద్యహంబునకుఁ గొంపోయెద. పునస్సమాగమ సౌఖ్యాత్లపివీతికాందోళితమానసనై, యనురాగ రసోదంతితమగు శ్రద్ధవహించి, సంతోషపూర్వకముగా భవత్పరిచయ్య గావించుటకు నీచరణదాసని నేనున్నదా

నగదా. మత్కృతపరాధజమగు ముఖమును మఱచి కడదాక
మితి లేనిసుఖచునుభవించుట కేమి కొడువ?

బృహ—నీవెవరు, నేనివరు? నాకై నీకు శ్రమయేల? ఇట్లు
నుభవించుచుండియు నీకపటములింకను దెలియకపోవలయువా?
నీమాయాప్రచారములిట సాగిరావు భువనైకవీరుడనై లో
కస్తుతగుణాలంకృతుడనై, దిగంత విశ్రాంత ఆశోవిశాలుడ
నై భాసిల్లినకాలముననే భర్తయనియైన దలపోయక, యేవ
గించి, చులుకనచేసి, యమ్మి విడనాడిన కలటాశిఖామణివి,
యంధుడనై, పరాధీనుడనై, పరిభవక్షుభితుడనై, అజ్ఞాత
రంగితాంతఃకరణుడనై బొరలాడు నిప్పుడేమి గావించజాలవు?

మంజు—ఒక్కసారి నిన్నంటి మహాహరస్పృశనసుఖ ము
నుభవించనిమ్ము.

బృహ—పాణిములపై యాసపడితే? స్పృశ్యనిలప్రేరిత
కోధానలంబునకిం ధనమవుకానే? అవతినుండియే వేడికొని
పోమ్ము. క్షమించెదను. నీపేరు చిరస్థాయిగాఁజేసిన దోహ
బుద్ధివిగూర్చి విలపింపుము. భర్తృదోహమొనర్చి గడించిన
ధనముచే భర్తృవియోగమును మఱివుము. పోమ్ము.

మంజు—నేనెన్నిధముల భాషించినను సుంతయేని పట్టు
విడువకుంటివి. నిన్నుఁ ద్రిష్టజాతుట జంఝామారుతమును

బట్టఁబోవుట. మహాసముద్రము నాప నెంచుట. గాలిశాన మహాసముద్రమును గలగుండువెట్టి చెలిఁగలికట్ట నతిక్రమింపఁజేయున తటి పాబ్ధ్యము వహించియును గొంతవఃకిఁ జల్లారును. కాని నీశోపమణుమాత్రమేనియుఁ దగ్గునటుల లేదు నిన్నెంత వేడినను లాభములేకున్నది. వేడినకొలది మఱింత దూషించుచు నపయశము చేకూర్చుచుంటివి. ఇకనీజోలియె?

నీకరుణ వడయఁగోరి మత్కృతములు దోషములంటిని గాని లొక నట్టి పొరపాటుమాట లాడుదానఁగాను. లొకమునంతను మెప్పించు సామర్థ్యమెవ్వరికినిఁ గలుగదు. ఎట్టి కార్యము నైనను గొందఱు న్నెఱింగించెదరు. కొందఱు దూషించెదరు. ననుబోలు కూరకర్తురాలు శ్రీకాలఁబుల్ల నుండుదని మీఠాములవారు నిందావాక్యములాడినచో, తనభర్త తనదేశనాశుండుగుటను భార్యాధర్మమును బోనాడి తన రాక్షసిమునుద్ధరించిన దేశాభిమానురాలగు విక్కాంతామణినిబోలు కాంతి మణి గలదేయని మద్దంతయులెల్లరు నన్నాచంద్రాగ్రము విసయావనలోత్తమాంగులై పూజించెదరు. దైవభక్తి ప్రహ్లాదునియందును దేశభక్తి మంజుభాషిణియందును జూచి యభ్యసంపవలెనని మెచ్చుకొనెడు జనముల సన్మానములు నైకొనుటకు శంకింపనేర! నావిఖ్యాతి నసహనబుద్ధితోఁ జూచువారు, వారలే యనుభవించెదరు. ఇక వామార్గము ననుసరించెద. (బ్రహ్మ)

వసం—వివపుఁబురుగు నిక్కుమించినది. అబ్బా! ఆకాంత మనసెంత వివపూరితమైనది.

బృహ—అయ్యా! పోయినదానిని బోనిమ్ము. పాణిపద మగు రహస్యమును బ్రతుకించిన నాకు మఱియు మఱియుఁ దాపము ఘటించువాడై పగమేళ్వరుఁ డీతుచ్చురాలినియ్యెడ కంపెను.

వసం—మిత్రమా! ఈమంజుభాషిణి తన సౌందర్యప్రభావ మున నీడనుపు నెంపాడింప సాహసించినది. మనస్సెంతయో గాఢిఁజేంది విముఖతఁబొందినఁగాని తత్ప్రభావము నిరోధింప రాదు.

బృహ—అయ్యో! వసంత! ప్రియకలహములు శృంగా రాంతురములై పరిణమించును గాని భర్తృదోహమునకు గ త్యంతరముండునే.

వసం—బృహద్బలా! స్త్రీలు పురుషులను మోహించుట కుఁ గారణ మిదమిద్దమని చెప్పుటకు నీలులేదుగదా! సుగుణ ములనుజూచి కాంక్షించెదరో, బుద్ధిమంతులని కామించెదరో, సాహసాంతులని మోహించెదరో, వాక్చతుర్యవంతులని వల చెదరో, బలాధ్యులని మరులుగొనెదరో, సుందరాఁగులని య ఛిలపించెదరో, చాకచక్రము గలవారని చెట్టవట్టెదరో తెలి

యదు. ఇవియే నిజముగు కారణములగునేని నీయట్టివానిని వల
చి వర్జించు చపలచిత్తయుండునే? కార్యాతురుండగు బ్రహ్మ
విశ్వమోహనమూర్తులొసంగటనో సదసద్వివేక మొసంగవల
యె. నిక్కముగు వలపుచూపుటే దుర్లభము. చూపినచో గొ
లదికాలమో, యపాత్రులయందుననో, పరిణయమునకుఁ బూ
ర్వము సర్వగుణభూషితయగునది తదనంతరము ధూర్తగృహి
ణియై బాధింపనుచ్చును. శృంగార ముత్రమాయామోహి
తుడైపోయి యథోగతిపాలు గావింపనుచ్చును.

హృదయాధినాథుని హృదయకుహరమున హాయిగ
ఁపించుచు, భర్తృపీక్షణముల మెలఁగఁచు, జన్మజన్మములకైనఁ
దత్పరివర్యనే గోరుచు గృహలక్ష్మీయై మెలఁగెడు నద్ధాంగల
క్ష్మీనిఁ బడయు తటంబియేకటంబి. గృహమున నిత్యకల్యా
ణమును, మనమున నిత్యానందమును నెలకొనియుండును. ఇట్టి
మహనీయుఁ డెట్టికుతంత్ర ప్రయోగమునైనను జీరికింగొనని
మనోబల సంపన్నుడేయైనచో నానావసీనాధ కోటిక శోభా
విభ్రాజిత పాదపంకేకహుండును, గాఢేయ మాయాధ్వంస
భాస్కరాయమాన నుస్థిర సత్యవ్రతాచరణ శీలుండును నగు
హరిశ్చంద్ర క్రమాశ్లభునిగంటె నెక్కుడు దేవేంద్రభోగము
లనుభవించుటకుఁ దగియుండఁడే?

కావున నోబృహద్బలా! కాంత సన్ముతించినను మాని నను మగఁడెన్నటికి నామెపై నిరంకుశప్రభుత్వము నెరవల యుననియే బ్రహ్మవాత. దానఁగాని యంతరాయములు మాయింపబడవు. ఇంక నేనేగద. (లోనికిఁజూచి) గాలివాన చిన్నెలు గోచరించుచున్నవి.

బృహ—ఎడ మిక్కుటముగ నున్నది నముననేగదా వాన కై నిరీక్షించుట.

వసం—సాధారణవర్షముగా దోయి.

బృహ—తెలియఁజెప్పిన దోసమా? కష్టములుగఁజెక్కును.

వసం—నచ్చునది మరుసాయకముగాదు. యమదండము. (చూచి) అదిగో, వానినడకయే చెప్పుచున్నది. హాలాహలుండే. ఎంతకండ కావరము. ఏమియు గ్రహింప వీలుగాకున్నది. మం జుభాషిణి వచ్చినపుడును నిటులనే యాందోళనమొందితిమి. వేషము స్నేహభావము సూచించుచున్నను, బొమముడిపాటు తిరస్కారభావము వెలువరించుచున్నది.

బృహ—ఎటులైన నేమి నాకై వచ్చుచున్నాఁడు.

వసం—తెలియఁగలదుగదా. అయ్యా! హాలాహలుండు వచ్చినాఁడు.

హేలా—(ప్ర) బృహద్భలా! నిహ్నోచార్చ్యుటకై రాలేదు. కాని నీవిట్లనాధుడవుగాకుండిన బాగుండునని తలచెద. నేను గాజాపురిమునుండి వచ్చిన హేలాహలుడను దానవుడను. నీవు బహుబలుడవనియు, నతిమానుషక్రియా నిర్వహణ ప్రతాపశాలివనియు వినినప్పుడెల్ల నిన్నును, నీప్రతాపమును జాడవలెనని మనమువిస్మయించుచుండెడిది.

బృహ— కూచుటకన్నఁ జవికూచుటమేలు.

హేలా—మాటలోనే భుజాస్ఫూలనము గావించుచుంటివి. ఇంతకాలము బానిసమొనర్చినను జేతుల తీటతీయలేదే. ఖరశల్యముతో సైన్యముల నులుమాడిననాడే నుండినయెడ నీశల్యమేమి యొనర్పఁజాలియుండునో! ఆ— నేనయ్యాహవమునఁ బాల్గొనుటయు నీవింతవఱకు జీవించియుండుటయునా! చిరతరామానవైరానలమంతటితోఁ జల్లారి పాలస్థానము ఓక్కొర్రవమై పరిధవిల్లుచుండును. ఇప్పుడొనర్చుటకు నీవంధుడవగుటచే సమయధ్ధమునకుఁ దగవు.

బృహ—బీరములేల? ఓపినంతయుఁ జేయుము.

హేలా—భీ! గ్రుడ్డివానితోడనా యధ్ధము! మఱియు, స్నాతుడవైనగాని స్పృశింపనర్హుడవుగావే.

బృహ—ఓరీ! యుద్ధమతులగు మీపురాధిపతులు గావించు మన్ననముది. నానా చమూసమేతులై సంగ్రామరంగమున జయంపనేరక, కపటోపాయధరీణులై, భార్యభర్తల విడచిసి, భార్యకు ధనాశగొల్పి, తమ్మలమున భర్తను బంధించిన మేటిమగలుమీరు. ఓరీ తుడ్చదానవా! నామాటవినుము. తప్పించుకొని పలాయమానులమగుటకు పిలువేండ్లమేర్పఱుచు కొందుమేని నాయుధత్వమొక లోపముగానేరదు. అప్పుడు మనకు సమయుద్ధము దెల్లును. నీవెట్టియాయుధములు దెచ్చి కొనినను సరే. నాకొక్కగుడియచాలు. పాణిత్యాగమగుట కుముందు 'సేనీయిక్కటి య్యమునకేల సాహసించితి నోపరమే శ్వరా'యని పలవరించుట తెడమొనకెడనులే.

హాలా—ఓరీ బృహద్బలా! శస్త్రాస్త్రాది మహాయోధలాంఛనములఁ దూలనాడుటకు నీవోరెట్లాడెరా? భగవత్ప్రసాదితమగు బలము నెలవెండుకలఁ జిక్కియండెనని దెప్పటకు సిగ్గులేదురా?

బృహ—తులవా! మీవలె నేను జనగర్వితములగు విద్యల నభ్యసించనే. లోతైక శరణ్యుండగు భగవంతుడే నాకు శరణు. ఈముంగురులువానిపని తీరునందాక మన్నిటలమున విరాజిల్లు. మీగ్రామదేవతనుజేరి, పాదములపైఁబడి, నీయగ్రమే యత్వము సరకునేయని పాతకిని వధించి నీనామము విశ్వవి

ఖ్యాతము గావించుటకై తగు వరములొసంగుమని వేడి, వరగ
ర్యోన్మతుడవై రమ్ము. అప్పుడు మనదైవముల తారతమ్యము
వెల్లడియగును.

హా! — వెంగలీ! నీభగవంతుడు నిన్ను విడనాడెనని
తెలియవేల? స్వజనవియోగమును, శాత్రువాధీనతయు, సంధ
త్వపాప్తియు, కారాగృహభేదమును, తుచ్ఛదాస్యము, ఖరస
హవాసమును గలుగఁజేసిన దైవమును నమ్మెదవేల? వీరోత్తం
స భుజాకౌక్షయ దర్శికరరాజమునకు నీయపవిత్ర ప్రాణాని
లాశసంబయోగ్యముగాదే. క్షురాధమసర్పమున కర్హభోజ
నము.

బృహ — ఓరీ మండబుద్ధి! నాయపరాధమున కీవిపత్సరంప
రలుచాలవు భగవంతుడు సంతతసన్మార్గవర్తి. అపద్బాంధ
వుడు. దీనావనదీయోపగతత్రుడు. శరణాగతవత్సలుని నమ్మి
నిన్నిదే ద్వంద్వయుద్ధమునకుఁ బిలచువాడు. ఉభయదేవతాస
మర్ధత విశేదమగును.

హా! — పరప్రాణాపహరణాద్య సాధారణ పాపభూయి
ష్టుడవు. నిన్ను రక్షించునని నమ్ముచుంటివా?

బృహ — మేటివాక్పూరుడవు. అదోషములెట్లు నిరూపిం
చెదవు?

కోలా—మాబానిసీడవై చిక్కి తప్పించుకొనబోజానుట దోహబుద్ధిగాదే? ముప్పదిసైనికుల వధించుట వధముగాదో. మృతులై పడియన్నవారి సర్వస్వము తస్కరించిన చోరుడవుగావో.

బృహ—నావై వాహికమహాత్మవము మీయూర జరుపునవుడు నారిహస్యమును కైకొమ్మని నాభార్యను బాధించుటకై వచ్చిన యాముప్పదిమందిని వధించుట శత్రుసంహారముగాని పాపకార్యమే? శత్రుధనస్వీకారము పరాధగ్రహణ మహాపాతకమెట్లు సంఘటించును? మీరు మమ్ముల జయించితిరని గర్వింపకుండు. మీకు జయమొసంగిన ఖడ్గము మాకును జయమొసంగకపోదు. సాంఘిక నిబంధనాత్మకమణము గావించితిరని దలంచి యస్మద్దేశస్థులు నన్ను విడనాడిన విడనాడుదురుగాక. అరిగిగవైకోత్సాహపూరిత మానసుడవై వైరము పాటించిననొక పామాన్యనిగాఁ దలంపకుము. జయభూనిల సదృశ ప్రతాపోదయమున దిగ్విజయాభిలాషివై, యన్య రాజన్యపాలనా సంక్షుభిత మాతృదేశోద్ధరణ విరుదాంకితుడనై యొప్పురు నిశ్వరప్రసాద సంజాతుడనని సంభావింపుము. వైలింపవాహినీనివహరక్షిత సుధాకలశౌపహరణ ప్రపిబుడై, కద్రూద్రోహ వాక్యానుగుణ్య కుమార శేష్టావరచిత మాతృదాస్యామిద ప్రభంజనుడగు వైనతేయ నిబోలు నన్ను, మేథాలవదు

ద్విదగ్ధులై, పరప్రభుత్వ కృపాపాత్రునిఁ గావించిన యస్మద్విషయవాసులు, వారలే యాత్మగౌరవహీనులు. కావుననే నేటి వఱకును బరసేనను బేదవడి బడలుచుండిరి. పరమేశ్వర సంకల్పిత స్వరాజ్యస్థాపనా ధురందరుఁడనగు నేనెట్లు నాపట్టు పిడఁగలుగుదును? భవచ్ఛమూవిజృంభణకేచి? కాంతావాక్య గాహతభగ్న మనోరథుఁడను గాకుండినచో నేటికిఁ గృతార్థుఁడను గాకుందునే? ఓరీ, దానవా! చీకునగుటచే మేటిపోటఁగిలిన మునకుఁ జాలకపోయినను, నీపాటి సాహసమునకుఁ జాలుదును. ఇదే ముమ్మారు పిలచుచుంటిని. ఓపుదువేది రమ్మ. రారమ్మ.

హాలా—ఓరీ, మదాజ్ఞానువర్తీ, అస్మత్పాదసేవాపరాయణ! నీతోడి పోరునకేమోరుఁ డిచ్చుగించునురా?

బృహ—వాచాలా! కాఱులరచుటకురా వచ్చితివి? కూడ వచ్చినవాఁడవు చూచిపోమ్ము. దగ్గఱకురమ్ము.

హాలా—శ్రవణవిదారణములగు మాటలు వినుచున్నను నాస్త్రయుగ్మము నీపాఁజాపహరణమున కుద్యోగింపకున్న దేలకో?

బృహ—నిన్నాపువారెవరు. చరణములు పాశఃపద్ధములై గను ముష్టి నీతై యెదురుచూచుచున్నది. ఆలసిందెదవేల?

హాలా—ఓరీ, బృహద్బలా! నీమొండితనము మాన్పుట కుపాయమిదికాదు.

బృహ—సంకలలున్న నేమి? పచ్చి నీపైఁబడకమున్నఁ బరు
గునఁబొమ్ము. పౌరుషపువాసన యెఱుంగని యామహాకాయ
ము బరపుఁజేటు కొట్టి పడఁగొట్టియో, యుంకించి విరుగఁ
దొరియో గపాలమోక్షము గావించెదనుజాడు.

హాలా—ఓరీ! గుడ్డి! నీకుఁ బశ్చాత్తాపమొదవుకాల మా
నన్నమగుచున్నది. కామకౌసుము. (నిష్క్రమించును.)

వసం—మిత్రమా! వేదన భరాందోళిత మండికృతగమ
నొందును, లజ్జావనతశిరస్కుండను, కోపఘూర్ణిత మశోవి
కారాచ్ఛాదితముఖ వికానుగుడునునై దనుజకులావతంసుడదే
పోవుచున్నాడు.

బృహ—వీడు గాదాదానవసంఘమంతయు నిటఁ బొడ
నూపినను భీతిల్లువాడనుగాను.

వసం—వయస్యా! వీడఁసామంతులకడకేగి యేమేమి
చౌవలాడునో.

బృహ—కల్లలైనను విశ్వసనీయములుగ నుండవలయుఁగ
దా. కయ్యముమాటఁ దలఁపెట్టినచో నీవేల సమ్మతింపవైతివ
ను పూర్వపక్షమునకుఁ దిరుత్తరుఁడు కావలయుగదా. వీడు
కయ్యమునకీయ్యకొనుట కలలోనిమాట. లాభప్రదమగు నా
పరిచర్యయే గోగుడురేని యెక్కడుదండనము విధింపగ, 2

ధించెదరో వధించినవారగుదురు. మరణదండన విధించువారు నాకుఁ బరమమిత్రులు. శిరశ్చేదమే కర్తవ్యమని విధించుదురేని పాలస్థానమునకు మహాప్రళయము సంభవించెనని తలఁపుము.

వసం—మిత్రమా! రాజ్యపాలనమున బలమే రాజనీతిగ గణించి, సాధుహింస యొనర్చుచు, బాధాచరణైకశీలుడగు ప్రభురాక్షసుని పొడవడించుటకు సాధనములు కెందు. దైహికమగుజలము, మానసికమగుక్షుణ్ణు. జలసంపద పొదలిచో రాజ్యకంటకుని గీటడించి, చిరతరామేయ సంతాప తీర్తమా ననులగు సజ్జనుల నుద్ధరింపవచ్చును. యోగిహృద్యానగమ్యమగుక్షుణ్ణు, మహాబలాన్వితమణిఃకషోపలము. అయ్యది పావ్యభ్యంతర కత్తుసంహారమొనర్చుచు. బృహద్బలా! నీకారెండునుగలవు. కావున నిరుపమానుడవు. కన్నులు లేక కారణమున క్షమావంతులకుఁ బలమానికమవగుదువుగాని, జలాదాకృష్టవైరి విజయోత్సాహ ధురీణులలో నగ్రస్థాన మలంకరింపజాలవు. (లోనికిఁజూచి) అయ్యో. బృహద్బలా! ఇక నీతాపమునకు మేరయుండునట్లఁ దోచదు. ఎవఁడోయొకరాజభటుఁ డధికారచిహ్నితమగు గుడియఁగొని, కార్యాతురత నెఱిగించెడు కూపుఁ బ్రసరించుచు నిన్ను సమీపించుచున్నాఁడు. సందేశమ నాయతమై ధారాసప్తగ్రమై యుండనొవు.

భటుడు—(ప్ర) అర్య నేత్రీయులార! మా బానిసీందగు బృహద్భలుండెక్కడ?

వసం—తనీలియున్న నిగళయుగము చాటిచెప్పటలేదో? అసీనుడైయుండు నాతడే బృహద్భలుడు.

భటు—బృహద్భలా! వినుము. గ్రామదేవతామహాత్మ్యము మహావైభవముతోఁ జరుపచుంటిమి. జనాన్లూదకరముగ వివిధవిశోదములు కల్పితంబులగు. తదాలోకనాయాత మహాజనసమక్షమున నీబాధబలమును బ్రవర్ణింపవలయు. కాలయాపనము సైచునారముగాయు. రమ్మ.

బృహ—మామతవిరుద్ధమగు కార్యమునకు సమ్మతంపను. రాజులను

భటు—నీప్రత్యుత్తర మంగీకరింపఁదగినది కాదు.

బృహ—బహుకలౌప్రవీణులగు విమోదగాండ్రనేకులుండ, సంకెలభారముచే నలసి, యూడిగప్పుబతులచే సొలసియున్న నాయొక్క గుడ్డివిమోదమునే యభిలషింపనే? నాబాధ లధికముచేయుటకొక నెపముగనో, మద్విపదంబుధి మనోహర విహార ప్రదేశమై తనరారుటకునో యిట్లొనరింపఁజూచుచున్నారు. పచ్చినతోవనే సొమ్ము.

భటు—బృహద్బలా! లెస్సగ యోమింపుము. జాగ్రత:

బృహ—ఎట్టికష్టములు పడుచుండిన బావనీడనయ్యి నకా
ర్యకరణమునకు సమ్మతిఁచునట్టి నీకుడనుకాను. పొమ్ము

భటు—మూప్రభువులు కాలహరణము సహించెడువారు.
గారు. అలస్యమువలదు. ఇదియేనా నీనిశ్చితాభిప్రాయము?

బృహ—వేగముగానరుగక యాలిం దెదవేల?

భటు—ఇందుచే నీకేమి కీడువాటిల్లునోయని విచారము
దవుచున్నది.

బృహ—విచారము మీకెటులను దప్పదు.

భటు—సరే. (నిక్రమించును.)

వస—మిత్రమా! కార్యలోచనయందు వేగపడరాదు.
నేటిదనుక నేదోయొరీతిని వ్యవహారము నడచినదిగాని యి
ప్పుడు విందివచ్చు నేమోయని లోచుచున్నది అగ్నికి స్మృతా
భిషేచనమట్టుల వారి కోపాలనలమున కీసందేశవాక్యములు
ప్రత్యాహ్వాజకములగునేమో. భీష్మదమగు మఱియొక సందే
శము రానోహు.

బృహ—వసంతా! అవిధేయతను మృతమై కేశములతో
త్రినరంకురితమైన బలమును నపవిత్రమగు తుచ్చదేహ భావనా

కరణమున కనుమఱించి పాపమాన్వించువాడనే? అర్థవంకనం బాతుడగు వానికింతకంటె హేయమై, యపవిత్రమై, మతవిరుద్ధమగు పని యింకొకటియుండునే?

వసం—నత్యమే. కాని నీబలమంతయు వారి పరిచర్య యందే వినియోగింపఁబడుచున్నది.

బృహ—ఊహగ మొనర్చుట తద్దేవతారాధన పరుడనగుట కానేరదే.

వసం—అగును. చునఃపూర్వకముగానిచో దోషమేలేదు.

బృహ—నిర్బంధమున్నఁగాని యాజ్ఞ మన్నింపఁబడదు. కాని నన్ను నిర్బంధించువారెవరు? అజ్ఞ యెన్నటికి నిర్బంధముకానేదు. మర్త్యశాసనమునకు వెఱచి వారి యాజ్ఞ నే శిరసావహించుచు సర్వలోకారాధ్యుడగు జగద్రక్షకునిఁ గిక్కిరించుచు నేని తత్కృపామృతపృష్టి నాకలపడునే? మహత్కార్యాచరణార్థ మొకప్పుడపవిత్రస్థలమున కేగినను భాగవంతుండు క్షమింపకపోడు.

వసం—ఇది మిక్కిలి వివచనమయము. ఎటులఁ బ్రవర్తించెదవో

బృహ—మిత్రమా! విచారించఁబడి లేడు. నవనవోత్సాహము పొడముచున్నది. నేనీవార్తాహరనితో నేగద. మతభా

శ్రుదూత్యములగు కార్యములొనర్చుటకుఁ గామనుమా. మజ్జీ
విలకారిత్రమునందీదినము సుప్రసిద్ధమై వెలయుఁగాక. మన్న
నోవికారమే భావఫల ప్రబోధకమైనచో సుస్థిర యశోవిస్తారక.
మహత్కార్యాదరణబో, మత్పాణాపహరణబో కాఁగలదు

వసం—సమయమునకే నిశ్చయించితివి. అతఁడు మరల
వచ్చుచున్నాఁడు.

భటు—(ప్ర) బృహద్బలా! పృథువులు కెండవారి యా
జ్ఞాపించుచున్నారు. ఇచ్చామాత్రస్వతంత్రుండవై, తత్పథ
మనోభీష్టముగ నూడిగముచేయవలసిన బాసనీడవయ్యు వా
యాజ్ఞ నుల్లంఘించుట దగదు. రయమ్మునరమ్ము. రానాల,
వేని బలిమినిఁ గొంపోఁబడుదువు.

బృహ—అట్లానర్చుట కెన్నిపాఠములు బలియొసంగవల
యునో. ఓకీభటుఁడా! ఆజ్ఞాబద్ధులగువాకే తదాజ్ఞయనివా
ర్యము. నిశ్చలవృత్తులకెట్లగును? అస్మద్ధర్మవిరుద్ధములగు కేరీ
వివోదములాపాదించుటకు వచ్చుటలేదు.

భటు—మేలు, బృహద్బలా, మేలు. (నంకెలవిప్పుడు)
ఇంక నీవు వారిచిత్తము తడసి దాస్యము కావుకొనెదవుగాక.

బృహ—మిత్రమా, వసంతా! నేరేవుచుంటిని. నీవు నన్ను
నుసరింపనేలే? నీవు వచ్చిన వారి కాగ్రహము జరించునేమో.

లరివర్గవిపాటనపాటపుండగు శాత్రపుండనదయై సమక్షమున నిలుచునపుడు వారెంతగ దురాగ్రహగ్రహవేశపరులగుదురో తెలియదు. వారుణీవశంవదులై మత్తిల్లియుదురు. భోజనప్రియులగు మతాధికారులు మతవిషయమన్నచో మైమఱచెదగు. ఇత జనసంఘపుఁబారవశ్యముగూర్చి ముచ్చటెంపవేలి? ఎటులకానున్నదో కాకమానదు కాని, యాశ్వుకుల కలశార్థ పీఠూర్ణిమాచ. ప్రుండనై, యీశ్వరకృపా సలజాత యశోబాఘ దిత హరిచింతమండలుండనై, నిజధర్మాచరణైక ప్రసిద్ధశీలుండనై, యనపద్యాత్మగౌరవధనుండనై యయోగ్యాచరణమునకుఁ గడంగన. మిత్రమా, వసంతా! ఇదియే కడసారిఁజూపైనఁ గాఁబోలును.

వసం—బృహద్బలా! నడపుము. దుర్మత ప్రహృష్టహృదయుల మద్దించి, తన నామసంకీర్తనమెల్ల గృహముల నెలకొల్పఁదలంచి నీయట్టి బాహుబలసమగ్రుండగు భక్తజనావతంసున కార్జుజనసంఘాభివందిత పాదసరోరువలుండగు నప్పరమేశ్వరుఁడు దోడగుఁగాక!

ఆజన్మప్రవర్ధమాన వాత్సల్యాతిశయోదాహరణా యమాన ప్రార్థాప్రకటికృత భవజ్ఞస్మండగు నయ్యాదిమదైవము నీకుఁ దోడగుఁగాక. రిపుక్షయార్థముగా భవదీయ భుజాదండతాండవిలాభండ సత్వకారణుండగు నాభక్తజనక్షేమక

కుడు నీకుఁ దోడగుఁగాక. (లోనికిఁజూచి) వృద్ధమాకసాకుఁ
డమందగమనమున వచ్చుచుండె పలకో. వికసితముఖారవిం
దుడై గన్పట్టుచున్నాడు. తనయుఁజూచు నుత్సాహమున
నో, అతనియ దంత మెఱిఁగించెడు కుతూహలముననో?

మాన—(ప్ర) కుఱ్ఱ, వసంత! మాబృహద్బలుఁడు సభాభవ
నమున కేగినవార్త వింటిని. పట్టణమంతయు మధనకాలమున
క్షీరార్ణవముఁబోలె ఘూర్ణిల్లుచున్నది. జనులెల్లరు సభామంది
రమున కేడుచుండిరి. నేపోవుటకుమాత్రము మనసొప్పినదికాదు.
నాయనా, వసంత! వారెట్టి తగనిపనులు నియమించుటకైనను
జాలుదురుగాదా! వసంతా! నీమిత్రునై నేగావించిన ప్రయ
త్నములు ఫలొన్ముఖమలయ్యెనని నీకెఱిఁగించుటకుఁ బరుగున
వచ్చితిని.

వసం—తండ్రీ, మానసాకా! ఎట్టిశుభవార్త చెప్పితివ
య్యా. సవిస్తరముగ వచింపుము.

మాన—పురపాలకుల నొకొక్కరిని గృహంబులనో, పీఠుల
వెంబడినో, తదితరప్రదేశములనో కలిసికొని దీవాలాపములా
డుచు, పితృవ్యధానూచకములగు నశ్రుధారాపాతముల మన
సుకరగించి, ధనముఁగొని తృప్తిఁబెంది తనయువొసఁగఁడని పరి
పరివిధముల వేడితిని. గ్రామదేవతయన్నచో, విడి చచ్చువర్గ

మువారు ను తయేని పట్టువీడ్చరైరి. స్వలాభమునకై దేవునైన నమ్మవేటపనివారు తమకు లాభముండునో యుడదోయని సందేహించిరి. సెవ్యులగువారు విరోధి పెక్కులాపదల నుగ్రహి చుటచే ననుగ్రహపాత్రుడని యంగీకరించిరి. ఉదారమానసులగు వారైతయో కొంత ధనమొసంగినచో విడువవచ్చునని వక్కాణించిరి. (వినుచు) అ, ఏమాకోలాహలము? అబ్బ, బ్రహ్మాండకర్పరమవిననట్లున్నదే.

వసం—లోకభయంకరుడగు రిపుడు గ్రుడ్డిబానిసీడై పొడచూపుటచేతనో, తత్కృతమహాద్భుతకార్యములు పిక్షిం చుటచేతనో జనించిన యుదేకమై యుండనోపు.

వాసం—వసంత! వారునాసర్వస్వము గోరినను నీయసిద్ధముగనుంటిని. కన్నకొడుకు కారాగృహమునఁ గన్దములనుభవించునప్పుడు నేసాధోపభాగముల విహరించుటకంటె, దరిద్రతావీడితుండనయ్యు, దనూభవ సహవాససౌఖ్యమే వాంఛనీయముగదే. నాబృహద్రథులు వెంటనిడుకొనిగాని యింటికేగువాఁడను. అతఁడేలేనిచో నాకీసర్వమునేల?

వసం—తండ్రిలు తనయులసౌఖ్యమునకై ధనమార్జించెదము. నీవందులకై వెచ్చించుచుంటివి. జనకులవార్ధక్యమునఁ తనయులు తత్పరిచర్యఁ గావించుట సహజము.

అంధత్వముచే నీకంటెను వార్ధక్యమునుభవించుచున్న నీకొడుకు శృద్ధుడవైననీపరిచర్యనేగోరువాడు. ఎంతవిపరీతము.

మాన—విమత రణ్యదవానలాయిత బలనికేతనములగు కేశపాశములు భుజోపభాగముల నలంకరింపఁ బూర్వకృత బృహత్కార్యములఁ బ్రశంసించుచు ముంగలనాసీనుడగు మత్సుమార రిత్నమును వీక్షించుచు, సద్ధత్వభావము కాంచరానటుల బాసటయగుటకన్న నెక్కుడు మహాభాగ్యమేమి? ఓకుమార! బలవిహీనములగు కేశములు మరల సత్వద్వయములై యంగరక్షక భటవర్ణములట్లు ప్రకాశవంతములగుటచే దైవమేతని వ్యధ నిగవిడనాడక యీతనిచే లోకవిఖ్యాతములగు కొన్ని పనులు చేయింపనున్నాడని నాదృఢవిశ్వాసము. ఇలయు పగిది భగవత్కటాక్షమున్నచో దృష్టియు రాఁగలదు.

వసం—నీ యూహలు విపరీతములుగావు. అడియోసలెంతమాత్రముగావు. తఁడివిగుట నీవిట్లుఘిలమీ పఁజెల్లదే? నేను నటులనే కోరుచుంటిని.

మాన—కుమార! నీమిత్రవాత్సల్య మే నెఱుగనిదా? (విని) అబ్బా ఏమాధ్వని? శివశివా! ఎంతమహారోదనము!

వసం—రోదకమనెదవేమి? మహాప్రళయము. ఎద్దియోమహోపద్రవము సంభవించునోపు. గాయములు తగిలినటుల, కా

పులు సంభవించినటుల, ఘోరప్రాదము లుప్పతిల్లినటుల, సర్వము వినాశమొందినటుల వివిధార్తారవములు వినవచ్చుచున్నవి.

మాన—అయ్యయ్యా! ఆకోలాహలమింకను జెలంగుచున్నదే. హావసంత! నాకుమారుడును మరణించు యుండగదా!

వసం—తండీ! అట్లనెదవేమి? సీతనయుడే సంచరించుచుండును. కాదేని బహువిధార్తస్వనములుప్పతిల్లినే!

మాన—వసంత! అనిర్వాచ్యమగు కష్టదశ సంపాద్యమైనది. కర్తవ్యమేమి? ఇటనాగుదమా? అటకేగుదమా?

వసం—తండీ! మన మటకుబోదగదు. పెనుసంకటమా పాలస్థానికులకే మూఁకనది. మనమిటనిర్భయులమై యుండవచ్చును. పునఃప్రాప్తినేత్రుడైన సీతనూభవుడు శత్రువిధ్వంసముగా విండుచుండుట సిశ్చయము.

మాన—అయ్యా! మన మెక్కడ, అట్టిసుఖవార్త వినుటెక్కడ?

వసం—భగవచ్ఛ్రేష్ఠీగములలో భావాతీతములగు నవియు నుండునుగదా. ఇదియట్టిద.

మాన—భగవంతుఁ డింత మాత్రము నిర్వహింపజేయగల
డు కాని యట్లానర్చునా, నమ్మకముచాలదు. గడియతాళుడు
మేని కొంతవినుగలము.

వసం—మంచియైనను జెడ్డయైనను దెలియఁగలదు బెడ్డ
యైనచో వేగముగాఁ దెలియును. (హూఁ) ఎవరాపడుగున వ
చ్చువారు?

వార్తాహరుఁడు—(ప్ర) అయ్యో, ఎటుపోదును? ఎందుజ్ఞా
త్తును? అభీభత్సమింకను గనులయెదుట నున్నదే. అయ్యో
మానసాక! ఓ...వసంత! ఉపద్రవమునుండి తప్పించు కొనుట
కంధప్రక్రియఁబరవ్వెనను మీరున్న స్థలమునకే రాగలిగితివి.
దుఃఖకారణమొదలినచోఁ బరితపింప వలసినవారలయ్యుఁ ద
త్ప్రదేశమునకు దూరముగనుఁ దురనియే దలఁచితి.

మాన—ఏతస్యహోషద్రవాపసరసంజాతమగు కరోరవమి
వలకే వినియుంటిమి. ఉపోద్ఘాతములకేమి? అత్యాకురులము
విషయమెఱింగింపుము.

వార్తా—మాటసరిగవచ్చుట లేదు—అబ్బా! ఇప్పటికి నుము
ఖుఁడనైతి వినుఁడు.

మాన—అయ్యో! సారాంశమెఱింగింపఁగదే.

వార్తా—గాజాపురజన సమూహములొక్క మూర్తమునఁ జేర్చినవి.

మాన—అఁ. విరోధి మధన మార్యవంశస్థులకు సంతాపకా రికాదుకద!

వార్తా—పైసంగతి వివరించెద వినుము.

మాన—అప్పుణ్య పురుషుని నామాక్షరములెఱుఁగితివి?

వార్తా—బృహద్యలుఁడు.

మాన—అట్లయిన విచారమేమి? సంతోష సమయమే.

వార్తా—అయ్యో, మానసాక! ఒక్కసారివచించినచో వ్యధావిశ్వాలచిత్తుడవగు వృద్ధుఁడవు నీవెక్కడఁద్రుగ్గదవోయని భయమగుచున్నది.

మాన—అరే. సగము సగము వినుటకన్న నెక్కుడువేదన లేదు. త్వరగవచ్చింపుము.

వార్తా—దుర్వార్గు. చెప్పుటకేమున్నది? బృహద్యలుఁడును సమసే.

మాన—హరైశమా! నీబృహద్యలునే సంహరించితివా! ఇత నెవరి బిమోచనకై పాటుపడువాడను? సర్వబంధలశాలని

తమగు మృత్యువువలనఁగాని నీకు బాధవిమోచన గాదయ్యె.
వివిధాంకురప్రవర్ధన కారణమగు నీలమేఘము ప్రబలప్రభంజన
ప్రభావమున శకలీభూతమగు భంగి, మత్తనయాగమన కథా
కర్తనమునకై యువ్విల్లూరుచుండిన మానసోత్సాహమంతయుఁ
తస్మత్కృత్యవార్తాశ్రయమున మంటఁగలిసె. అయ్యో! ఈదుః
ఖాంతమెప్పుడో? వార్తావార! బాలకుఁడెటులఁజూపనయ్యె వీరో
చితవిధముననేగద? సార్థ కాఖ్యుడగు మచ్ఛృహద్బలుని నింతగా
నొత్పనేసిన యామహానుభావుఁడెవఁడు?

వార్తా—అతఁడన్యులచేఁబొలియునా?

మాన—మిక్కుటముగ డస్సి పాఠిణముల నాపఁజాలకపో
యెనేమో, అయ్యో! వధవిధాన మెఱిఁగింపచేమి?

వార్త—తనచేతులారా గావించుకొనెను.

మాన—అత్యహత్యయే? అయ్యో! అట్టిదుస్థితియేలసంభవించె?

వార్త—సభాభవనస్తంభము యాడబెఱికినతోడనే మైకట్ట
డముమీద బడెను. ద్వారక్రిందనుండుటచేఁ దానును వారితో వి
ర్గత పాణిడయ్యె.

మాన—హా, దైవమా! నీలమే నీకనివార్యమయ్యెఁగా త
నయా! నీవెట్టి నారుతోపాయనూలోచించితివి. మిత్రమా! నీ
వంతయుఁ జూచివచ్చిననాఁడవు ఒకేత పవించఁగదోయి.

చార్త—అయ్యో, అశరీరిపుము. మహోత్సవాలోకన
కాతూహలుడనై యగ్రణోదయమునఁ బురము తెరవనుసరిం
చి పోవందొడంగితి. సహస్రకీరణ ప్రభామండితుడగు భాను
మంతుడు యామినీకాంతానురాగ విప్లాంతగంగుడై పూర్వగి
రిశృంగసంగతుడగుడు నేనునుదత్పురీవ్వారసంగతుడనైతి. భే
రీభాంకార బుధురనినాదవిజృంభణము మహోత్సవము నెల్లక
డలఁ జాటుచుండె. గాంభీర్యగుణ సంభావనీయ శుంభత్ప్రీతా
పుండగు సంబుధరాజును బంధించిన పంభినీ సంభవచిత్తశుభంక
రు పాదాంభోజ బంభరుడగు ప్రభంజనాత్మ సంభవుని ఛిక్కు
రించు దోర్దర్పంబు జూపుటకైబృహద్భలుడు రావి పంటడునని
వింటిని. విరుదుమగని యనదవిధమున కెడఁదఁబడరియఁ దడ
బడునడుగులఁ గడమపుడమినడువఁడలితి అర్ధేందురేఖాకృతిని
కాంతిలు సభాభవనము స్తంభయుగ్మముపై నాగియుండెను.
అందుద్యోగాను క్రమణముగ నాసనము లేర్పఱుపఁబడినవి.
శేషార్ధవలయము జనసామాన్యమునకుఁ దాపలము. సామా
న్యజనుడనగునే నయ్యడనే నిగూఢుడనైతి. భానుమంతుని
రథ్యములును, మహోత్సవ రథచక్రములును ననురూపము
గ సాగుచుండె. సంస్తవనీయప్రభావోదంచిత గ్రామదేవతా
శుభకటాక్ష ప్రసరణచే నమర్జిత విజయానంద నిమగ్నులై
దేవతాప్రీత్యర్థము మృగపథమాచరించిన యావేశమునఁ పర
మోత్సాహపరవశులై, మధురసాస్వాదనాయత్తచిత్తభాంతు

లై బహువిధలీలావిసోదముఁకుఁ గడంగిరి. రాజకీయభటాఁచి
 త వేషమున బృహద్బలుఁడయ్యెడ విడువఁబడె. శంఖకాహళిని
 స్వనములు నెలఁగఁటయు శస్త్రహస్తలగు భటలిరువకలఁ
 దీర్చియుండిరి. దిద్దితొయత వివిధజనపీఠాపగ్రాహి కాంతర్గ
 తుండై బృహద్బలుఁడు దోచిన సందర్భసమయ సముచిత కో
 లాహలము మిన్నముట్టె. వైరికుల కాంతారదవానలుఁడగు
 మేటిమగఁడు దిక్కులేని గుడ్డియై మోల నిలువఁగఁజేసిన
 గ్రామదేవతకర్పించిన కృతజ్ఞతాపూర్వక నమస్కారములు
 రోదనీకుహరమునకు మీరి నిగడె. బృహద్బలుఁడును తమాస
 మమణీమండితుడై, ధీశతాతరస్కృత మందర భూమీధరుడై
 నియమితస్థలమున నిలిచె నియమితకార్యము లసాధ్యములైన
 ను దుస్సాధ్యములైనను, నవాక్తామనసగోచర ప్రతాపావధీరి
 త మార్తాండుఁడగుటచే వాని నొక తృటికాలమున నిర్వహించి
 యనన్యసామాన్య పరాక్రమ గైవేయాభరణ విభూషితుఁడ
 య్యె. అంత నతిశ్రాంతుఁడగుటఁ దదవసోదనకై స్తంభద్వ
 య మధ్యస్థునిఁగావించిరి. బాహుయుగ్మము స్తంభయుగ్మము
 పై సవరించి, పొడవి, శిరమువాల్చి, పరమేశ్వర చింతానిమ
 న్నుండుగనో, కార్యవివేచనా పరతత్తుండుగనో కొంతపడి
 నిశ్చలుడై శిరోస్థిలనముగావించి గంభీరభావణముల నిట్లు భా
 పించె—

గానాపుర ప్రజానివహములార! భవదభీష్టితముల నెర
వేర్చితి. అయ్యవి యాశ్చర్యధుర్యములు, సంగోఽభాజనము
లునై యుండియుండును. ఇంక మనమోఽభీష్టముగ నసాధార
ణక్షణ నెరపరుంటిమి. భీభత్సభయానకరసోత్పాదనము గా
వించెదనని యంగముల బిగ్గఁబట్టి యవనకుండయ్యె. నోడనే
ధరాకంఠనసంరంభముంబోని సురంభమునఁ గంఠముజంట
నటునిటు నూప, యాకృష్టిక్రియా నిర్వహణవిజయముఁ జే
కొన్న శశనిసంకాశభీషణ ఘోషణము, సభాభవనము నేలఁ
గూత. తదంతర సుఖోపబిస్తులగు పాఞ్ధాసకోద్యోగ జనా
ఘంటులు బంధుమిత్ర పుత్ర కళత్రాదివర్గంబులతో నశించిరి.
వాలలలో నుండియుండుటచే మన బృహద్బలుండమృహప్రళ
యమును దప్పించుకొనలేకపోయె. ఇతరార్ధస్థ జనసామాన్య
మే మృత శేవము.

మాన—హామార, బృహద్బలా! ప్రాణసంకటపడియైన,
కీర్తిదాయకముగఁ బగలు సాధించితివి. చచ్చియో, బ్రదికియో,
నీవ్రతము పూర్తిగావించి రిపుమృతకలేబర శయ్యాతలంబున
యోగవిదఁ జేందుచుంటివే.

నసం—క్షుద్ర దేవతారాధనాపరపశులై, మధుపానామో
దితులై, మాంసాశనప్రమత్తులైన యియ్యవిచేతుల మాయాన
ముద్ర 'మగ్నులఁగావించి, పులిమీసలంపి యుయ్యెలలూగఁబో

పునటల మారకుండగు వానితోఁ జెలగాటములాడు నుత్సహము పట్టించి వారి నాశనమునకు వారి నే కర్తలఁజేసిన యాలోకైకశరణ్యు నెంతపొగడినను బొగడవలదే? భగవద్రాగహ పాత్రులగు వాగు మండికృతజ్ఞానవంతులై తమకు శిక్షయదారే విధించుకొనెదరు. లంఘుడై, భగ్నమనోరథుడై, నిరాశాపరుడైయున్నను, దివ్యజ్ఞానమహితుడగుట నిపురుగప్పిన నిప్పువలె నడగి యడగి యొక్కసారి తేజులైనను. సాక్ష్యమిటలనే ప్రకాశించును. న్నముడై, పరాజితుడై నిష్ప్రయోజనకారివలె, దోచినను దాటించుదు పశ్చిమావిలకిలాసంకాళ తెజోవిరాజమానుడై, భస్మీకృత లోకసాతకానీకుండై ఘనతనహించును.

మాన—కుష్టా, వసంతా! ఇది విచారించి ఓకు సమయముగాదు. విచారించుటకుఁ గారణములేదు. బృహద్భ్యుక్తుడు బృహద్భ్యులోచితవిధంబున వెలుగొందె. వీరజనవతంసుడు వీరమరణముగాంచె. శత్రుసమవర్తియై, పాలస్థాన కడటనాటకమును దుఃఖాంతముగ ముగించె; అర్యభూమిగౌరవము నిలచునట్లుగ లోకదూష్యముగు దాస్యమును దొలగించె. ఇది సంతోషసమయము. తండ్రికి, వంశమునకు, స్థిరకీర్తివైభవము సంఘటించె.

పరమేశ్వరుడు సత్కృతామృతవృష్టి గురించు నీసమయముకింటె సౌఖ్యాపహమగునదెయ్యది? దక్షిణశ్రువులు రలనేల? రోదనమెంతమాత్రము దగదు. నికృష్టపుజావు సాప్తింకినంగదా వ్యధాకులచిత్తులమై విలపించుట. బృహచ్చలుని వంటి పహనీయుడిటుల కృతార్థుడగుటకన్న గావలసినదెయ్యది? మనమిక సమరతోడికిఁజని రిపుశోణితధారాభిషిక్తమగు తస్మృతకలేబరమును దీసి, నానావిధగ భబాధురతోయమలఁ బవిత్రముఁగావింపవలయు. నేనిశలో శక్తికొలఁది పరుగునఁబోయి బంధుమిత్రాద్యార్హజన సందోహములఁ దోడ్కొనినచ్చి, యపరసంస్కారార్థ మస్మస్మహంబునకుఁ గొనోవఁ బ్రయత్నములొనర్చెద. అందుఁ బవిత్రస్థలమున భూస్థాపన మొనరించి, ముంజులతావిరములు పొందుపఱచి, సుపాదిత వైరిశిరోవిభూషణములఁ బ్రతాపవిహ్నములుగ నలొకరించి, తస్మాదావర్తనములగు గీతప్రబాధములఁ బాడవలయు. శక్త్యర్థ నాగతజనసందోహముల కయ్యది పరోత్సాహజవకమై పరిగవిల్లుఁ గాక. పండుగదినముల నార్యకన్యకాజనము లీబృహచ్చగా శ్రమమును సంపర్శించి, కుసుమాదికములఁ బూజించి, భార్యాదోహమునఁగాఁచె యీతఁడిట్టి నిపత్తుల కంగమయ్యెనని తెలఁపొందుదుగాక.

వనఁ—విజ్ఞానైకమూర్తియగు భక్తమానసవర్తి యెటుల బ్రవర్తించునోయని శంకయేల? సజ్జనావసగీత్రారతుడగు భగ

వంతుఁడు భక్తస్థాదయాసుకూలముగ నే నర్తించును. ఇ
 డనటులఁ దోచియు, సనుయోచితముగ సాయ మొనర్చును.
 దీనికి మన బృహత్పలచాక్ర శ్రీ తార్కాణము గాజాపురము
 నకిఁక విరంతర దుఃఖముగాక సౌఖ్యమొదవు నే? నిజపాదం
 బుజానవతుందిల మహాభ్రంగులగు నార్యభూమీకనంబులకు మ
 నోనైకల్యమును మాన్పి శాశ్వతసుఖము లప్పురమేర్వరఁడా
 పాదించువాఁడు. లోకము శాంతినొందుఁగాన!

14625